

РЕЧ ПРИРЕЂИВАЧА

Гледано из угла правне књижевности, владавину права и грађанске слободе оличава импозантна заступљеност у делима посленика правне науке, при чему су врло ретка настојања да се дотична питања сагледају у свом тоталитету. Због тога се читалац налази пред мноштвом радова, произашлих из пера, не само правних научника различите провинијенције, већ и философа, политиколога, социолога, из чега би се наизглед могло закључити да је у овој ствари ишчезао простор за оригинално научно промишљање. Извођење таквога закључка, међутим, било би погрешно, јер се поменути обим радова већма појављује као израз фрагментарног анализовања само појединих питања владавине права и субјективних права. С друге стране, врло мали број писаца настоји да владину права и грађанске слободе сагледа у троуглу философије права, теорије права и позитивнога права, без чега заокруженост дотичних појмова није ни могућа. Саобразно томе, докле су владавина права и грађанске слободе у појединостима предмет разматрања безмало свих посленика правне науке, дотле је целозначењско појмовно одгонетање владавине права и субјективних права одлика врло малог броја мислилаца, о чему белодано сведоче и радови објављени у овом темату.

Поврх тога, појавност правне државе детерминисана је обимом државне интервенције те снагом политичког и економског „разлога“, који одређујуће утичу на поретке и „идеологију“ правне државе. Тако, за разлику од либералне правне државе са краја 18. и током 19. века, чији се поредак заснивао на пуној аутономији појединца и грађанскога друштва, правна држава друге половине 20. и на почетку 21. века је наглашено интервенционистичке нарави. Имајући то у виду, задатак правне мисли очитује се и у томе да утврди границе државног интервенционизма, особито због опасности да се правом уобличеним јавним интересом уистину прикрива властодржачка потреба запоседања слободе појединца. Друго, савремена држава је плуралистичко-партијска. Иако свој формални легитимитет црпи из воље народа, збиљско обележје политичких система данашњице јесте супрематија политичких странака. Зато су савремени представнички парламентарни системи заправо репрезентативни страначки режими, али не и збиљска демократија. Следствено томе, и савремена правна држава поседује формално и збиљско лице. Патронажа политичких странака и снага економског „разлога“ (тајних властодржаца) у систему дифузне државне власти доводе до обесми-

шљавања темељних принципа правне државе, у првом реду начела поделе власти и независног судства. Посреди је очевидно криза правне државе, коју уједно прати и криза правне мисли, узрокована опортунизмом посленика правне науке.

Темат „Владавина права и грађанске слободе“ својом ширином је пружио прилику ауторима различите провинијенције. Тако се у темату појављује и правно-философски прилог, под називом „Оглед о изворима и неким аспектима одговорности“. Преостали радови написани су од стране правних научника из различитих правно-научних дисциплина. Када је реч о државноме праву, пред читаоцем су радови из уставног права, управног права, кривичног права, раднога права и права информационе технологије. Осим тога, темат садржи чланак о импликацијама владавине права на привредни раст, као и један прилог историјске науке о владавини права и положају Срба у Хасбуршкој монархији. Разноврсност темата заокружена је двама радовима из међународнога права.

Проф. др Милан Петровић
Милош Прица